

Asia: VN/238/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi elatustukilain, lapsen elatuksesta annetun lain sekä tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Elatustukilaki

Ovatko elatustukilain 11–12 §:t perusteluineen selkeät?

kyllä

Onko elatustukilain 13 a §:n sisältö perusteluineen selkeä?

kyllä

Onko elatustukilain 34 §:n sisältö perusteluineen selkeä?

kyllä

Onko elatustukilain 36 §:n sisältö perusteluineen selkeä?

kyllä

Laki lapsen elatuksesta

Onko lapsen elatuksesta annetun lain 8 d §:n sisältö perusteluineen selkeä?

kyllä

Onko lapsen elatuksesta annetun lain 13 a §:n sisältö perusteluineen selkeä?

osittain kyllä.

Elatuskanteet ovat tällä hetkellä harvinaisia. Lähinnä ne liittyvät Satakunnan hyvinvointialueella sijoitettujen lasten elatusasioihin. Näissä tilanteissa lasta edustaa edunvalvojan sijainen.

Lastenvalvojan on pelkästään verotustietojen tai tulorekisteritietojen pohjalta hankala lähteä nostamaan kannetta, koska kokonaiskuva tilanteesta ja elatusavun määrästä vaatisi aina molempien vanhempien taloudellisten ja muiden olosuhteiden sekä lapsen elatuksen tarpeen arviointia. Näiden

asioiden selvittäminen taas edellyttää, että molemmat vanhemmat asioivat ajanvarauksella lastenvalvojan luona.

Onko lapsen elatuksesta annetun lain 13 b §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Osittain kyllä

Kelasta hyvinvointialueelle tuleva tieto koskee vain elatusvelvollista vanhempaa. Pelkästään elatusvelvollisen taloudellisen tilanteen arvioiminen ei anna kokonaiskuvaa tilanteesta. Elatusavun määrään vaikuttavat lapsen elatuksen tarve ja molempien vanhempien maksukyvyt.

Onko lapsen elatuksesta annetun lain 17 §:n sisältö perusteluineen selkeä?

kyllä

Lapsen elatuksesta annetun lain mukaan elatusavun suuruus määritellään lapsen yksilöllisen elatuksen tarpeen perusteella, mutta vanhemmat vastaavat lapsensa elatuksesta kykynsä mukaan. Hallituksen esitykseen liittyvän palautteen ohella palautetta toivotaan myös kysymykseen siitä, tulisiko säätää vanhempien vahvemmassa velvoitteesta arvioida lapsen elatuksen tarvetta ja omaa elatuskykyään säännöllisesti, sekä, tähän liittyen, vanhemman velvollisuudesta ryhtyä toimiin elatusavun määrän tarkistamiseksi, jos tarve tarkistamiseen ilmenee. Jos kyllä, niin miten asiasta tulisi säätää?

Kyllä

Molempien vanhempien vastuuta ja velvoitetta lapsensa riittävästä elatuksesta ja sen toteutumisen oma-aloitteisesta tarkistamisesta on hyvä korostaa lain tasolla. Tämä vastuu ja ilmoittamisvelvoite tulisi ulottaa koskemaan myös lähivanhemman elatusmaksukykyä. Elatusavun määrään vaikuttavat lapsen iän mukainen elatuksen tarve ja kummankin vanhemman maksukyky. Elatusvelvollisen tulotilanteessa tapahtuneet muutokset vaikuttavat laskelmassa aina vanhempien väliseen maksukykyjen suhteeseen ja kumpikin vanhempi vastaa lapsen elatuksesta maksukykynsä mukaan ja niiden suhteessa. Elatusavun määrää tulisi voida arvioida esim. lapsen iänmukaisen elatuksen tarpeen (yleisten elinkustannusten) muuttuessa säännöllisin väliajoin.

Elatussopimuslomakkeissa tulisi olla nykyistä selkeämmin ohjeistus ja säännökset myös vanhempien tarkistamisvelvoitteeseen liittyen.

Jos elatussopimuksia aletaan hyvinvointialueilla tarkistamaan nykyistä useammin ja säännöllisemmin lastenvalvojen luona, tarvitaan lisää lastenvalvoja- ym. resurssia jo nykyisellään monin paikoin ruuhkautuneisiin lastenvalvojapalveluihin.

Tulotietojärjestelmästä annettu laki

Onko tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n sisältö perusteluineen selkeä?

kyllä

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne esityksen vaikutusarvioinneista.

Uudistus on kaiken kaikkiaan hyvä ja tarpeellinen. Satakunnan hyvinvointialueella alle elatustuen suuruisia sopimuksia pyritään tällä hetkellä tekemään määräaikaisina noin vuoden mittaisina sopimuksia. Tällöin sopimus tulee tarkistettavaksi määräajan jälkeen joka tapauksessa eikä Kelan 36 §:n mukaista ilmoitusta näissä tilanteissa välttämättä tarvita. Käräjäoikeus on voinut vahvistaa pidempiaikaisia, jopa täysi-ikäisyyteen asti ulottuvia alle elatustuen suuruisia sopimuksia maksukyvyttömyyden perusteella. Tältä osin asia vaatii keskustelua käräjäoikeuksien kanssa ja mahdollista toimintakulttuurin muutosta siellä.

Lapsen edun mukaista on, että elatussopimukset saadaan laadittua mahdollisimman nopeasti ja sujuvasti. Elatussopimusten laadintaa nopeuttaa ja järkevöittää sekä väärinkäytöksiä vähentää se, että lastenvalvojilla on oikeus saada kummankin vanhemman elatusasian hoidon kannalta välttämättömät tiedot suoraan verohallinnolta, Kelasta ja tulorekisteristä.

Uudistus lisää entisestään vanhemman vastuuta lapsen elatuksesta ja toimintavelvoitetta siihen liittyen, mikä on hyvä asia. Vanhemman ilmoitusvelvollisuus muuttuneesta tilanteesta tulisi koskea kuitenkin kumpaakin vanhempaa. Miten vanhempaa informoidaan ilmoitusvelvollisuudesta, jää mietittäväksi. Tälläkin hetkellä voimassa olevan lainsäädännön mukaan elatussopimuksia ja –tuomioita on voinut muuttaa kumman tahansa vanhemman aloitteesta, jos olosuhteissa on tapahtunut muutoksia. Lastenvalvojan luona asioiminen on kuitenkin vapaaehtoista ja vaatii molempien vanhempien saapumisen vastaanotolle ja lopulta neuvottelujen jälkeen yksimielisyyden siitä, mitä uuteen elatussopimukseen kirjataan. Lastenvalvoja ei voi pakottaa vanhempia sopimaan lastensa asioista. Vanhempien tavoittaminen on myös toisinaan haasteellista.

Perheoikeudellisissa palveluissa tulee ylipäänsä olla riittävästi resursseja eroauttamiseen. Jo nyt monilla hyvinvointialueilla on pitkät jonot ja käsittelyajat. Lastenvalvojien tehtävä on neuvoa, auttaa ja ohjata vanhempia eroon liittyvissä huoltoon, asumiseen, tapaamisiin ja elatukseen liittyvissä kysymyksissä sekä lasten edun mukaisten sopimusten laadinnassa. Lopulta lastenvalvoja myös vahvistaa vanhempien väliset sopimukset. Erotilanteet ovat toisinaan hyvinkin kärjistyneitä ja riitaisia, ja sovinnollisuuden edistäminen ja sopimukseen pääseminen on hankalaa, aikaa vievää ja vaatii ammattitaitoa sekä hyviä neuvottelutaitoja. Jos lastenvalvojan työtehtävät lisääntyvät ja muuttuvat elatusasioissa kanteiden nostamisen suuntaan, vaatii tämä selkeitä ohjeita, uudenlaista työskentelytapaa ja muutosta nykyiseen toimintakulttuuriin sekä varmasti myös lisäkoulutusta.

Onko teillä täydennettävää esityksen nykytilan kuvaukseen tai muuhun tekstiin?

ei ole

Muut kommenttinne koskien esitystä.

ei ole

Mäkiranta Tero

Satakunnan hyvinvointialue

Astala Miia
Satakunnan hyvinvointialue